

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра менеджменту

ЧЕРЕН ІЛЛЯ МИКОЛАЙОВИЧ

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Спеціальність 073 Менеджмент

Освітньо-професійна програма Менеджмент

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:
ЛЕВИЦЬКИЙ ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ,
кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № __
засідання кафедри менеджменту
від __ _____ 2025 р.

Завідувач кафедри
_____ Наталія ХОМІЮК

ЛУЦЬК 2025

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління
Кафедра менеджменту
Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма Менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«5» листопада 2024 року

**ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЄКТ)
ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ**

Черену Іллі Миколайовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проєкту) Управління фінансовою стійкістю підприємства

Керівник роботи (проєкту) Левицький Віктор Володимирович, кандидат економічних наук, доцент.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання здобувачем роботи (проєкту) 12.06.2025 р.

3. Мета та завдання ВКР (проєкту) Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо управління фінансовою стійкістю підприємства на основі діагностики його фінансового стану та аналізу факторів впливу. Для досягнення цієї мети у роботі поставлено такі завдання: дослідити сутність фінансової стійкості підприємства, її класифікацію та основні характеристики; проаналізувати особливості процесу управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах; розглянути методичні підходи до аналізу та оцінки фінансової стійкості; здійснити аналіз фінансового стану та основних показників діяльності підприємства; діагностувати внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства; оцінити ефективність управління фінансовою стійкістю підприємства та розробити напрями її підвищення.

4. Дата видачі завдання 5.11.2024 р.

АНОТАЦІЯ

Черен І. М. Управління фінансовою стійкістю підприємства.

У кваліфікаційній роботі викладено теоретичні та методичні основи управління фінансовою стійкістю підприємства як ключового чинника його стабільного функціонування та розвитку. Досліджено сутність основних характеристик фінансової стійкості, різних видів та факторів впливу. Здійснено удосконалення підходів до оцінювання рівня фінансової стійкості на основі аналізу фінансової звітності та використання коефіцієнтного методу. Проведено діагностику фінансової стійкості підприємства, виявлено основні проблеми та ризики, що впливають на її зниження. Розроблено практичні рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємства, включаючи стратегії оптимізації структури капіталу, управління зобов'язаннями та посилення платоспроможності. Запропоновано модель управління фінансовою стійкістю підприємства з урахуванням специфіки його діяльності та врахування дії умов зовнішнього середовища.

Важливим аспектом роботи є удосконалення існуючих підходів до оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства. Особлива увага приділяється аналізу даних, що містяться у фінансовій звітності та широкому застосуванню коефіцієнтного методу, що дозволяє отримати кількісну оцінку різних аспектів фінансового стану.

У процесі діагностики діяльності підприємства були ідентифіковані основні проблеми та ризики, що негативно впливають на поточний рівень фінансової стійкості підприємства та можуть створювати загрозу для його подальшої діяльності. На основі виявлених проблем та проведеного розроблено низку практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення фінансової стійкості діяльності підприємства, що включають обґрунтовані стратегії

оптимізації структури капіталу, а також заходи щодо ефективного управління зобов'язаннями підприємства з метою зниження фінансових ризиків та посилення його платоспроможності.

Запропоновані у кваліфікаційній роботі підходи та рекомендації сприятимуть оптимізації систем оцінювання та управління фінансовою стійкістю, дозволять підвищити економічну ефективність та забезпечити достатню ефективність господарської діяльності підприємства, що набуває значної актуальності в умовах турбулентності та невизначеності зовнішнього середовища.

Ключові слова: управління, фінанси, підприємство, фінансова стійкість, фінансовий аналіз, платоспроможність, структура капіталу.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Сутність, значення та класифікація фінансової стійкості підприємства	8
1.2. Особливості управління фінансовою стійкістю підприємства.....	12
1.3. Методичні підходи до аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства.....	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	
2.1. Загальна характеристика та аналіз основних показників діяльності підприємства.....	22
2.2. Діагностика внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства.....	30
2.3. Оцінка ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства та напрями її підвищення.....	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах ринкової економіки фінансова стійкість підприємства є визначальним чинником його життєздатності, конкурентоспроможності та стійкого розвитку. Відповідно сучасні проблеми бізнес-середовища, зокрема: валютні коливання, зростання вартості запозичень, зміна кон'юнктури ринків збуту – вимагають від підприємства впровадження ефективних механізмів управління фінансовою стійкістю для забезпечення стабільності діяльності та довгострокового розвитку у перспективі.

Варто зазначити, що багато дослідників вивчали поняття «стійкість», «фінансова стійкість», «управління фінансовою стійкістю», серед них варто виділити праці: Савицької Г. В. [22], Бланка І. О.[2], Дж. Брігхем [1].

Мета і завдання роботи. Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо управління фінансовою стійкістю підприємства на основі діагностики його фінансового стану та аналізу факторів впливу.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

- дослідити сутність фінансової стійкості підприємства;
- проаналізувати особливості процесу управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах й розглянути методичні підходи до аналізу та оцінки фінансової стійкості;
- здійснити аналіз фінансового стану та основних показників діяльності підприємства;
- діагностувати внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства;
- оцінити ефективність управління фінансовою стійкістю у процесі діяльності підприємства та запропонувати напрями її підвищення.

Об’єкт дослідження – процес управління фінансовою стійкістю підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та практичних засад управління фінансовою стійкістю.

Матеріал дослідження. Інформаційною базою дослідження слугували: фінансова звітність підприємства, аналітичні огляди ринку торгового обладнання, статистичні дані, нормативно-правова база України, праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань фінансового менеджменту, електронні ресурси, представлені в мережі Інтернет; результати власних досліджень здобувача, аналітичні розрахунки, виконані в процесі дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах сучасної економіки.

Практичне значення результатів полягає в розробці рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості підприємства, що можуть бути використані у практичній діяльності підприємства для зміцнення його фінансових позицій та підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами.

Апробація результатів та публікації. Основні результати, положення та висновки дослідження обговорено й схвалено, а також представлено у вигляді доповіді на II Міжнародній науково-практичній конференції «Науковий вимір осмислення та пошуку оптимальних моделей розвитку України: маркетинговий, економічний, фінансовий управлінський та правовий аспекти», що відбулась 19 березня 2025 року у Академії праці, соціальних відносин та туризму, м. Київ, Україна [28].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, значення та класифікація фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства є складною економічною категорією, яка відображає здатність суб'єкта господарювання зберігати стабільний фінансовий стан у мінливому економічному середовищі. Вона визначає рівень захищеності підприємства від внутрішніх до зовнішніх загроз, пов'язаних із нестачею фінансових ресурсів, зниженням доходів або зростанням витрат. Саме завдяки наявності фінансової стійкості підприємство здатне не тільки підтримувати свою поточну платоспроможність, а й забезпечувати стратегічний розвиток, залучати інвесторів, виходити на нові ринки та розширювати масштаби діяльності.

У науковій економічній літературі існують різні підходи до трактування сутності фінансової стійкості Савицька Г.В. підкреслює, що фінансова стійкість базується на раціональному співвідношенні власних і позикових коштів та ефективному їх використанні у процесі господарської діяльності. Бланк І. О. дає визначення щодо фінансової стійкості, що саме фінансова стійкість підприємства є відображенням його фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу за умов збереження платоспроможності та кредитоспроможності у довгостроковій перспективі, а також здатності протистояти несприятливим зовнішнім факторам. У дослідженнях західних учених фінансова стійкість підприємства тлумачиться як здатність підприємства підтримувати збалансованість фінансових потоків у

довгостроковій перспективі, навіть у кризових умовах. Зокрема, Дж. Брігхем підкреслює, що фінансова стійкість визначається ефективністю управління ризиками, здатністю акумулювати внутрішні резерви та підтримувати довіру інвесторів. Узагальнену інформацію про тлумачення поняття «фінансова стійкість підприємства» вченими з різних країн подано у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Дослідження підходів до визначення фінансової стійкості підприємства

	Джерело	Сутність визначення
1	2	3
1	Г.В. Савицька	Фінансова стійкість базується на раціональному співвідношенні власних і позикових коштів та ефективному їх використанні у процесі господарської діяльності [23].
2	І. О. Бланк	Фінансова стійкість підприємства – це такий стан його фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу за умов збереження платоспроможності та кредитоспроможності у довгостроковій перспективі, а також здатності протистояти несприятливим зовнішнім факторам [2]
3	Дж. Брігхем	Фінансова стійкість визначається ефективністю управління ризиками, здатністю акумулювати внутрішні резерви та підтримувати довіру інвесторів [1]

Примітка: сформовано на основі джерел [1, 2, 23].

У практичному вимірі фінансова стійкість підприємства проявляється через здатність своєчасно і в повному обсязі розраховуватись за своїми фінансовими зобов'язаннями, формувати внутрішні резерви, підтримувати ліквідність та забезпечувати стабільне зростання власного капіталу. В умовах сучасної економічної нестабільності роль фінансової стійкості як індикатора фінансового здоров'я підприємства особливо зростає. Здатність підприємства ефективно протидіяти кризовим явищам, долати фінансові труднощі та адаптуватися до ринкових змін безпосередньо залежить від рівня його фінансової стійкості.

Фактори, що впливають на фінансову стійкість, традиційно поділяють на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх відносять макроекономічні умови, зокрема рівень інфляції, податкову політику держави, валютне регулювання, кон'юнктуру фінансового ринку, політичну стабільність у країні, а також

ситуацію на світових ринках. Внутрішні фактори охоплюють структуру активів і пасивів підприємства, обсяги власного капіталу, ефективність операційної діяльності, рівень дебіторської та кредиторської заборгованості, оборотність активів, якість фінансового менеджменту та кадровий потенціал.

Суттєве значення для забезпечення фінансової стійкості має також політика управління капіталом підприємства. Грамотне формування структури джерел фінансування, оптимізація співвідношення між власними і позиковими коштами, мінімізація фінансових ризиків і втрат сприяють зміцненню фінансових позицій підприємства. Успішні підприємства приділяють значну увагу диверсифікації джерел доходів, підвищенню ефективності використання ресурсів і побудові системи раннього попередження фінансових загроз.

У світовій практиці для оцінки фінансової стійкості використовують низку коефіцієнтних показників, до яких належать коефіцієнти ліквідності, автономії, покриття боргу, рентабельності та оборотності. Зокрема, в країнах ЄС та США ці показники є базою для визначення кредитоспроможності підприємств міжнародними рейтинговими агентствами. Таким чином, фінансова стійкість підприємства є критерієм його фінансового здоров'я та репутації на ринку [5].

Щодо класифікації фінансової стійкості, то в економічній літературі виділяють кілька основних підходів. Найпоширенішою є класифікація за рівнем забезпеченості підприємства власними оборотними засобами:

- абсолютна фінансова стійкість є підприємством, яке повністю покриває свої оборотні активи за рахунок власного капіталу, має високий рівень ліквідності і не залежить від зовнішніх позикових коштів;
- нормальна фінансова стійкість є підприємством, яке частково використовує короткострокові кредити, але в цілому зберігає здатність своєчасно погашати свої зобов'язання та підтримує позитивний фінансовий результат;

- нестійкий фінансовий стан, де суттєво залежить підприємство від зовнішнього фінансування, яке стикається з періодичними труднощами ліквідності та підвищує ризики його діяльності;

- кризовий фінансовий стан, де підприємство неспроможне виконувати свої фінансові зобов'язання, має низьку ліквідність та перебуває під загрозою банкрутства.

Варто також зазначити, що фінансову стійкість класифікують за такими критеріями:

- за тривалістю: поточна (короткострокова), яка забезпечує стабільність на найближчий період, і перспективна (довгострокова), що гарантує розвиток у стратегічному вимірі;

- за джерелами формування: власна, яка базується на внутрішніх фінансових ресурсах, позикова – на зовнішніх запозиченнях, та змішана;

- за рівнем ризику: висока фінансова стійкість супроводжується низькими ризиками банкрутства, середня – передбачає помірні ризики, низька — свідчить про високу вразливість підприємства до фінансових шоків.

Важливо зазначити, що фінансова стійкість є динамічним процесом, який постійно змінюється під впливом факторів середовища та управлінських рішень. Вона не є статичною величиною, а формується та розвивається у взаємозв'язку з іншими аспектами діяльності підприємства, такими як інвестиційна, виробнича, збутова та кадрова політика [19]. Сучасні концепції управління фінансовою стійкістю орієнтовані на впровадження системи стратегічного фінансового планування, що дозволяє своєчасно реагувати на виклики та забезпечувати стійкий розвиток підприємства.

Фінансова стійкість підприємства значною мірою визначається ефективністю використання його фінансових ресурсів та здатністю формувати оптимальну структуру капіталу. Підприємства, які досягають високого рівня стійкості, зазвичай володіють диверсифікованими джерелами фінансування, що дозволяє їм мінімізувати залежність від одного конкретного кредитора чи

ринку. Це, своєю чергою, знижує ризики фінансових втрат та забезпечує гнучкість у прийнятті управлінських рішень в умовах змін зовнішнього середовища.

Підсумовуючи, ми можемо стверджувати, що фінансова стійкість є фундаментальною характеристикою, яка визначає рівень надійності та ефективності функціонування підприємства у ринковому середовищі. Саме завдяки фінансовій стійкості підприємства отримують можливість залучати інвестиції на вигідних умовах, зміцнювати свої конкурентні позиції та забезпечувати стаке зростання вартості бізнесу. Водночас фінансова стійкість тісно пов'язана з іншими складовими діяльності підприємства, такими як ефективність операційної діяльності, якість управління фінансовими потоками, раціональне використання ресурсів та виважена інвестиційна політика [13]. Її досягнення потребує комплексного підходу, а її забезпечення є одним із пріоритетних завдань фінансового менеджменту будь-якого підприємства в умовах сучасної ринкової економіки.

1.2. Особливості управління фінансовою стійкістю підприємства

Управління фінансовою стійкістю є ключовим для успішного функціонування та конкурентоспроможності підприємства в динамічному ринковому середовищі. Ця багатогранна діяльність інтегрує управління фінансами, виробництвом, збутом та персоналом, вимагаючи аналізу внутрішніх і зовнішніх факторів. Досягнення та підтримка фінансової стійкості – фундаментальна умова платоспроможності, безперебійної роботи, мінімізації ризиків та сталого розвитку. Її відсутність загрожує втратою довіри контрагентів, інвесторів, кредиторів, обмеженням доступу до ресурсів та ризиком банкрутства.

Одним із головних завдань є підтримання належної ліквідності та платоспроможності. Це досягається через постійний моніторинг та оптимізацію структури активів і пасивів, ефективне управління оборотними коштами та кредиторською заборгованістю. Комплексне планування та прогнозування фінансових потоків дозволяє забезпечити безперебійну діяльність та гнучко реагувати на ринкові зміни, уникаючи фінансової напруги.

Особливу увагу приділяють оптимізації структури капіталу. Оптимальна структура капіталу безпосередньо впливає на фінансові витрати, рівень ризику, рентабельність власного капіталу та вартість підприємства. Провідні підприємства використовують фінансові моделі. Наприклад, для мінімізації середньозваженої вартості капіталу (WACC), аналізуючи вплив різних варіантів структури та досягаючи оптимального фінансового левериджу. Успішна стратегія враховує вартість фінансування, галузеві особливості, операційний ризик, макроекономічні тенденції, податки та ризики боргового навантаження.

Ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є важливим аспектом фінансової стійкості, що впливає на оборотний капітал та потреби у фінансуванні. Контроль розрахунків з покупцями дозволяє оперативно виявляти прострочену заборгованість, застосовувати політики інкасації, знижувати ризики неплатежів та прискорювати оборотність капіталу. Грамотне управління кредиторською заборгованістю (переговори щодо умов оплати, використання комерційного кредиту, моніторинг строків) забезпечує фінансовий маневр, оптимізує витрати на фінансування оборотних коштів та підтримує стабільні відносини з постачальниками.

Інтегровані системи стратегічного фінансового планування та контролінгу відіграють суттєву роль. Стратегічне планування визначає довгострокові фінансові цілі, а контролінг є механізмом їх реалізації, моніторингу показників та виявлення відхилень. Контролінг дозволяє аналізувати причини відхилень від плану (бюджету) та своєчасно коригувати фінансову політику, зменшуючи ризики та підвищуючи ефективність. Сучасні

підприємства впроваджують системи бюджетування, бізнес-аналітики (BI) та ERP-системи для автоматизації моніторингу, аналізу та прогнозування в реальному часі.

Антикризове управління фінансовою стійкістю набуває актуальності в умовах економічної нестабільності. Воно передбачає проактивне створення систем раннього попередження фінансових труднощів, формування резервних фондів, страхування фінансових ризиків та диверсифікацію джерел доходів й ринків збуту [18]. Антикризові стратегії базуються на стрес-тестах, сценарному аналізі та розробці планів реагування. Важливим інструментом є систематична фінансова діагностика для раннього виявлення загроз.

Неможливо підтримувати фінансову стійкість без належного управління фінансовими ризиками. Це безперервний процес ідентифікації, кількісної та якісної оцінки ризиків (валютних, процентних, кредитних, ліквідності) та розробки заходів їх мінімізації чи хеджування. Використовуються методики як Value at Risk (VaR), сценарний аналіз, стрес-тестування, а також фінансові інструменти (деривативи). Впровадження надійної системи внутрішнього контролю та аудиту знижує фінансові та операційні ризики, забезпечуючи прозорість та дотримання процедур [3].

Міжнародна практика управління фінансовою стійкістю спирається на стандарти та фреймворки, такі як COSO (модель внутрішнього контролю) та принципи Базельського комітету (підходи до управління ризиками та капіталом) [27]. Дані стандарти сприяють стабільності фінансових інститутів та підприємств. У розвинених країнах широко застосовується рейтингування фінансової стійкості (Standard & Poor's, Moody's, Fitch). Міжнародні практики наголошують на прозорості фінансової звітності (МСФЗ) та ефективному корпоративному управлінні.

Важливою складовою є взаємозв'язок фінансової стійкості з інвестиційною та дивідендною політикою. Інвестиційні проекти оцінюються не лише за прибутковістю, а й за впливом на фінансову стабільність та ризики.

Ефективні підприємства розробляють інвестиційні програми, що відповідають стратегічним цілям та фінансовим можливостям. Збалансована дивідендна політика враховує інтереси власників та потреби підприємства у фінансуванні розвитку, забезпечуючи реінвестування прибутку для зміцнення фінансових позицій [27].

Кадровий потенціал та кваліфікація персоналу фінансових служб відіграють критичну роль. Від професіоналізму фінансових менеджерів, аналітиків, бухгалтерів залежить точність розрахунків, обґрунтованість рішень, ефективність контролю та швидкість реакції на зміни, тому підприємства інвестують у постійне підвищення кваліфікації персоналу та розвиток корпоративної культури, орієнтованої на фінансову відповідальність і прозорість. ** *** ***** інвестує значні кошти у розвиток своїх працівників, підприємство шукає найталановитіших робітників та за власний кошт допомагає розкрити їх потенціал, щоб використати його для зміцнення власної фінансової стійкості.

Особливості управління фінансовою стійкістю в Україні зумовлені специфічними факторами такі як висока інфляція, нестабільний валютний ринок, політична напруженість та повномасштабні воєнні дії. Ці фактори створюють непередбачувані ризики та ускладнюють діяльність. Українські підприємства змушені активно використовувати інструменти управління ризиками, тобто формувати валютні резерви, хеджувати ризики (форвардні контракти), укладати довгострокові контракти з фіксованими умовами, залучати фінансування від міжнародних організацій та програм підтримки.

Не варто недооцінювати психологічний аспект фінансової стійкості є рівень довіри стейкхолдерів (інвесторів, партнерів, клієнтів, працівників). Фінансово стабільне та прозоре підприємство викликає більше довіри, що полегшує залучення ресурсів на вигідніших умовах, сприяє укладанню довгострокових контрактів, підвищує капіталізацію та мотивацію персоналу [9].

Отже, управління фінансовою стійкістю – це невід'ємна складова успішної бізнес-стратегії, комплексний та безперервний процес. Він майстерно поєднує фінансове планування та прогнозування, ефективний ризик-менеджмент, раціональну оптимізацію структури капіталу та активів, продуману інвестиційну та дивідендну політику, цінні інвестиції в людський капітал та активне застосування сучасних технологій. Саме узгодженість та системність цих дій формують фінансову міцність підприємства. Досвід підприємств, подібних до ** *** *****, яскраво ілюструє, що такий інтегрований підхід є не просто бажаним, а критично необхідним для забезпечення довгострокової стабільності, конкурентоспроможності та сталого успіху на сучасному ринку.

1.3. Методичні підходи до аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства

Управління фінансовою стійкістю підприємства неможливе без глибокого аналізу та оцінки її рівня, що дозволяє своєчасно виявляти слабкі місця в системі фінансового управління і приймати обґрунтовані управлінські рішення. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості базуються на застосуванні системи показників, які відображають реальний стан фінансових ресурсів підприємства, структуру капіталу та ефективність його використання [4]. Сучасні методики аналізу фінансової стійкості передбачають не лише кількісну оцінку показників, але й якісний аналіз причин і наслідків змін у фінансовому стані [10, 15, 31]. Традиційно основу методики оцінки фінансової стійкості складає аналіз коефіцієнтів, які характеризують структуру джерел фінансування та здатність підприємства покривати свої зобов'язання. До таких показників належать коефіцієнт автономії ($K_{авт}$), який розраховується як відношення власного капіталу до загальної суми джерел фінансування

(формула 1.1). Даний коефіцієнт свідчить про частку власних коштів у загальній структурі капіталу і визначає ступінь фінансової незалежності підприємства.

$$K_{авт} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}} \quad (1.1)$$

Коефіцієнт фінансової залежності, що є оберненим до коефіцієнта автономії ($1-K_{авт}$), показує рівень використання позикових ресурсів.

Важливим показником є також коефіцієнт маневреності власного капіталу, який визначає частку власних оборотних коштів у загальній сумі власного капіталу і розраховується за формулою 1.2. Високе значення цього коефіцієнта свідчить про достатню гнучкість використання власного капіталу та його здатність фінансувати поточну діяльність.

$$K_M = \frac{\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.2)$$

Особливого значення набуває аналіз ліквідності та платоспроможності як складових фінансової стійкості [29]. Для цього застосовують такий показник, як коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$), який розраховується як відношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань (формула 1.3). Чим вище значення цього коефіцієнта (зазвичай нормальним вважається значення більше 1.0 або 1.5-2.0 залежно від галузі), тим вища здатність підприємства розраховуватись за своїми короткостроковими боргами.

$$K_{пл} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.3)$$

Додатково аналізується коефіцієнт швидкої ліквідності, де враховуються лише найбільш ліквідні активи, а також коефіцієнт абсолютної ліквідності, що визначає здатність підприємства негайно розрахуватись за своїми короткостроковими зобов'язаннями виключно за рахунок грошових коштів. Динаміка цих показників дозволяє своєчасно виявити проблеми з платоспроможністю і розробити заходи з її відновлення.

Крім коефіцієнтного аналізу, важливе місце у методології оцінки фінансової стійкості посідає факторний аналіз, що дозволяє розкрити причини змін фінансового стану підприємства [30]. Факторний аналіз базується на розкладанні підсумкового показника на складові фактори і визначенні ступеня впливу кожного з них. Зокрема, з його допомогою можна проаналізувати, як зміни в обсязі власного капіталу, структурі активів, рівні дебіторської заборгованості чи обсязі довгострокових зобов'язань впливають на загальний рівень фінансової стійкості. У практиці застосовують ланцюгові підстановки, абсолютні різниці та індексний метод для кількісної оцінки впливу окремих факторів.

Одним із найсучасніших методичних підходів є використання інтегрованих моделей оцінки фінансової стійкості [16]. Серед них особливо популярні дискримінантні моделі прогнозування банкрутства, особливо модель Едварда Альтмана (Z-score), що розраховується за формулою 1.4.

$$Z = 1.2X_1 + 1.4X_2 + 3.3X_3 + 0.6X_4 + 1.0X_5 \quad (1.4)$$

де:

$$X_1 = \frac{\text{Оборотний капітал}}{\text{Підсумок активів балансу}}$$

$$X_2 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Підсумок активів балансу}}$$

$$X_3 = \frac{\text{Прибуток до сплати відсотків та податків}}{\text{Підсумок активів балансу}}$$

$$X_4 = \frac{\text{Ринкова вартість власного капіталу}}{\text{Балансова вартість зобов'язань}}$$

Для непублічних підприємств часто використовують балансову вартість власного капіталу:

$$X_5 = \frac{\text{Дохід від реалізації}}{\text{Підсумок активів балансу}}$$

Значення Z-рахунку інтерпретується як показник ймовірності банкрутства: чим вище значення Z, тим нижча ймовірність фінансової кризи. Наприклад, для промислових підприємств $Z > 2.99$ свідчить про низьку ймовірність банкрутства, $Z < 1.81$ – про високу, а значення між 1.81 та 2.99 – про "сіру зону" невизначеності. Іншими популярними дискримінантними моделями є моделі Ліса (Altman-Liss), Таффлера (Taffler's Z-score) та інші, які були адаптовані до особливостей діяльності підприємств різних галузей та країн.

У міжнародній практиці велике значення надають рейтинговим методам оцінки фінансової стійкості, які базуються на комплексному аналізі фінансових та нефінансових факторів. Агентства, такі як: «Moody's», «Standard & Poor's» та «Fitch Ratings», які розробили власні системи оцінки кредитоспроможності підприємств, які враховують не лише фінансові коефіцієнти, а й якість корпоративного управління, структуру власності, ринкові позиції підприємства та її стратегію сталого розвитку. Отриманий рейтинг впливає на здатність

підприємства залучати фінансові ресурси на міжнародних ринках та визначає вартість кредитних ресурсів.

Окрему групу методичних підходів становлять моделі аналізу фінансових потоків, що дають змогу оцінити внутрішні джерела фінансування та рівень фінансової автономії підприємства. Зокрема, аналіз грошових потоків за видами діяльності — операційною, інвестиційною та фінансовою — дозволяє виявити потенційні дисбаланси у фінансових ресурсах і спрогнозувати стійкість підприємства в майбутньому. Формула чистого грошового потоку виглядає так: Чистий грошовий потік = Грошові надходження - Грошові виплати. Детальний аналіз цих потоків дозволяє визначити здатність підприємства самостійно фінансувати розвиток і своєчасно обслуговувати боргові зобов'язання.

В українській практиці все більшого поширення набувають методики діагностики фінансової стійкості, розроблені на основі національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Такі методики орієнтовані на особливості функціонування вітчизняних підприємств в умовах економічної нестабільності, високих інфляційних ризиків та обмеженого доступу до зовнішнього фінансування. Наприклад, особливу увагу приділяють оцінці достатності власних оборотних коштів та динаміці основних показників ліквідності.

Важливим елементом методології аналізу фінансової стійкості є використання сучасних інформаційних систем та програмних продуктів, що автоматизують процес обробки фінансових даних та побудови аналітичних моделей [18]. Застосування систем фінансової аналітики (BI-систем), ERP-платформ і спеціалізованого програмного забезпечення значно підвищує точність і оперативність оцінки фінансового стану підприємства. Завдяки використанню таких систем з'являється можливість оперативно відслідковувати тренди, проводити сценарне моделювання і формувати інтерактивні аналітичні панелі для керівництва.

Крім кількісних підходів, сучасні концепції оцінки фінансової стійкості

передбачають врахування якісних аспектів, таких як репутація підприємства на ринку, якість менеджменту, наявність стратегії сталого розвитку та відповідність принципам ESG (екологічним, соціальним і управлінським критеріям). Це дозволяє здійснювати більш повну та об'єктивну оцінку фінансової стабільності підприємства в умовах глобалізації фінансових ринків. Зокрема, наявність нефінансової звітності та прозорість у розкритті інформації позитивно впливають на інвестиційну привабливість підприємства та її фінансові показники.

Методичні підходи до аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства еволюціонували від традиційних фінансових методів до комплексних інтегрованих моделей. Цей розвиток зумовлений необхідністю глибшого розуміння фінансового стану в умовах динамічного ринку. Традиційний коефіцієнтний аналіз (ліквідності, платоспроможності, структури капіталу) є основою, але сучасна практика доповнює його факторним аналізом та інтегрованими моделями прогнозування банкрутства (як модель Альтмана). Також важливими є рейтингові системи оцінки та аналіз грошових потоків. Синергія цих методів забезпечує всебічну оцінку, допомагає виявляти ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення для зміцнення фінансової стійкості підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

2.1. Загальна характеристика та аналіз основних показників діяльності підприємства

Спільне підприємство у формі товариства з обмеженою відповідальністю ***** протягом періоду 2022-2024 рр. демонструє стійку тенденцію до розвитку та зростання основних показників своєї виробничо-господарської діяльності. Аналіз наданих даних свідчить про підприємство, яке не лише успішно функціонує, але й активно нарощує свій потенціал, демонструючи позитивну динаміку в ключових сферах своєї діяльності.

У фінансовому аспекті ** *** ***** характеризується стабільним зростанням власного капіталу, що є фундаментом його фінансової стійкості та незалежності. Збільшення цього показника протягом трьох років поспіль свідчить про ефективне управління прибутком та здатність підприємства до самофінансування свого розвитку.

Операційна діяльність підприємства відзначається послідовним зростанням обсягів виробництва та реалізації. Збільшення обсягу товарної продукції відображає розширення виробничих потужностей або підвищення ефективності існуючих, а зростання виручки від реалізації свідчить про успішну збутову політику та зростаючий попит на продукцію підприємства на ринку.

Динаміка вартості основних та оборотних коштів відображає інвестиційну діяльність підприємства та зміни в потребах оборотних коштів для забезпечення зростаючих обсягів діяльності, що можемо розглянути у табл.2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники виробничо-господарської діяльності

** *** ***** за 2022 – 2024 рр.

Показники	Роки			Абсол. відхил.		Віднос. відхил.	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023	2023-2022	2024-2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний капітал, млн. грн.	2 578,0	3 160,8	3 928,4	582,8	767, 6	1,22	1,24
Обсяг товарної продукції, млн. грн.	967,0	1153,3	1 609,6	186,3	456,3	1,19	1,39
Виручка від реалізації валової продукції, млн. грн.	3 916,2	4 077,9	5 795,9	161, 8	1 717,9	1,04	1,24
Собівартість реалізованої продукції, млн. грн.	2 908,1	2 878	4 128,1	-30, 1	1 250,2	0,98	1,43
Валовий прибуток, млн. грн.	1 008,0	1 200,0	1 667,7	192	467,7	1,19	1,38
Чистий прибуток (збиток), млн. грн.	563,2	582,8	855,1	19,6	272,4	1,03	1,46
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	1 790	1 486	1 713	-304	227	0,83	1,15
Фонд оплати праці, млн. грн.	463,5	553,5	658,7	90,0	105,2	1,19	1,18
Фондовіддача, грн.	3,580	3,777	4,460	0,197	0,683	1,05	1,18
Середньомісячна заробітна плата працівника, грн.	21 578	31 041	32 043	9463	1002,8	1,43	1,03
Середньорічна вартість основних засобів, млн. грн..	1 093,9	1 079,5	1 299,4	-14,3	219,9	0,98	1,20
Середньорічна вартість оборотних коштів, млн. грн.	488,1	456,2	582,0	-31,9	125,9	0,93	1,27
Продуктивність праці, млн. грн. на особу	540,22	776,13	939,65	235,9	163,52	1,43	1,21
Рентабельність власного капіталу, %	21,84	18,43	21,76	-3,41	3,33	0,84	1,18
Рентабельність основної діяльності, %	58,24	50,52	53,12	-7,72	2,6	0,86	1,05
Рентабельність підприємства, %	14,38	14,29	14,75	-0,09	0,46	0,99	1,03
Дебіторська заборгованість, млн. грн.	1 544,6	1 360,0	1 766,6	-184,6	406,6	0,99	1,03
Кредиторська заборгованість, млн. грн.	1 175,9	986,5	1 333,5	-189,3	346,9	0,83	1,35

Примітка: складено автором на основі додатків А, Б та В.

У процесі дослідження виробничо-господарської діяльності підприємства за 2022–2024рр. був проведений детальний аналіз ключових показників фінансово-економічної ефективності підприємства, що дозволяє зробити висновки щодо динаміки розвитку, стабільності та потенціалу підприємства на майбутнє.

Перш за все, слід відзначити позитивну динаміку власного капіталу, який за аналізований період зріс із 2 578,0 млн. грн. у 2022 році до 3 928,4 млн. грн. у 2024 році. Абсолютне відхилення між 2022 та 2023 роками становило 582,8 млн. грн., а між 2023 і 2024 тут є 767,6 млн. грн. Відносне зростання склало відповідно 22% та 24%, що свідчить про стабільне накопичення внутрішніх фінансових ресурсів та зростання фінансової незалежності підприємства.

Обсяг товарної продукції у 2022 році становив 967,0 млн. грн., тоді як у 2024 році він досягнув 1 609,6 млн. грн., що є зростанням на 642,6 млн. грн. Відносне зростання продукції становило 19% у 2023 році та 39% у 2024 році. Яка вказує на зростання виробничих потужностей підприємства, розширення асортименту та збільшення обсягів реалізації продукції, що безпосередньо впливає на доходи підприємства.

Виручка від реалізації валової продукції також демонструє позитивну динаміку з 3 916,2 млн. грн. у 2022 році до 5 795,9 млн. грн. у 2024 році. Загальний приріст за два роки склав 1 879,7 млн. грн. Видно, що основне зростання припадає на 2024 рік є 1 717,9 млн. грн., що можна пов'язати з ефективною маркетинговою стратегією, розширенням ринків збуту та активною зовнішньоекономічною діяльністю.

Аналіз собівартості реалізованої продукції показує деяке зниження у 2023 році на 30,1 млн. грн., що могло бути результатом оптимізації виробничих процесів або зменшення вартості сировини. Проте у 2024 році собівартість різко зросла до 4 128,1 млн. грн. (+43%), що, можливо, пов'язано з інфляційними процесами, підвищенням цін на енергоносії або збільшенням витрат на логістику.

Валовий прибуток у 2024 році склав 1 667,7 млн. грн., що на 659,7 млн. грн. більше порівняно з 2022 роком. Таке зростання свідчить про те, що підприємству вдалось зберегти ефективність своєї виробничо-збутової діяльності навіть на фоні зростання витрат.

Чистий прибуток підприємства також зростав протягом періоду аналізу з 563,2 млн. грн. у 2022 році до 855,1 млн. грн. у 2024 році. Означає, що підприємство не лише ефективно генерує прибуток, але й вдало керує своїми витратами, яка є ознакою професійного фінансового менеджменту.

Щодо кадрового складу у 2023 році спостерігалось скорочення середньооблікової чисельності працівників на 304 особи, однак у 2024 році кількість працівників знову зросла до 1 713 осіб, що на 227 більше, ніж у попередньому році. Може свідчити як про адаптацію до ринкових умов у 2023 році, так і про стабілізацію та зростання потреби у робочій силі в 2024 році. Водночас фонд оплати праці зростав рівномірно з 463,5 млн. грн. у 2022 до 658,7 млн. грн. у 2024 році, який вказує на підвищення заробітної плати та зростання витрат на персонал.

Показник середньомісячної заробітної плати працівника зріс з 21 578 грн. до 32 043 грн., що є значним зростанням та свідчить про політику соціальної відповідальності підприємства перед працівниками.

Фондовіддача, як індикатор ефективності використання основних засобів, покращилась з 3,580 до 4,460 грн. на одиницю вартості, що також є позитивною тенденцією. Аналогічно, продуктивність праці зросла з 540,22 млн. грн. на особу до 939,65 млн. грн., що підтверджує покращення результативності праці персоналу.

Аналіз рентабельності показує, що попри певні коливання, підприємство демонструє стабільну прибутковість. Рентабельність власного капіталу знизилась у 2023 році до 18,43%, проте вже у 2024 році відновились до 21,76%. Рентабельність основної діяльності коливалась, але залишалась високою

(53,12% у 2024 р.), а загальна рентабельність підприємства зберігалася в межах 14–15%, що є досить прийнятним рівнем у сучасних економічних умовах.

Щодо фінансової рівноваги, дебіторська заборгованість зменшилась у 2023 році, але зросла у 2024 році на 406,6 млн. грн., що може свідчити про збільшення обсягів реалізації на умовах відтермінування платежів. Кредиторська заборгованість у 2024 році також збільшилась, що може вказувати на активне використання короткострокового фінансування.

Підприємство демонструє стабільне зростання ключових виробничих і фінансових показників, які ефективно адаптується до зовнішніх умов, нарощує капітал, збільшує обсяги виробництва та реалізації, підтримує високий рівень рентабельності, а також забезпечує соціальну підтримку персоналу [20]. Всі ці аспекти вказують на високу ефективність управління, перспективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках, що представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Показники фінансових результатів

** *** ***** за 2022 –2024 рр.

Показники	Роки			Абсол. відхил.		Віднос. відхил.	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023	2023-2022	2024-2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), млн. грн.	3 916,2	4 078	5 795,9	161,8	1 717,9	1,04	1,42
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), млн. грн.	2 908,1	2 878	4 128,1	-30,1	1 250 181	0,99	1,43
Валовий прибуток (збиток), млн. грн.	1 008,0	1 200,0	1 667,7	192	467,7	1,19	1,39
Інші операційні доходи, млн. грн.	431,2	131,6	112,3	-299,6	-19,3	0,31	0,85

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Адміністративні витрати, млн. грн.	217,7	343,8	320	126,0	-23,8	1,58	0,93
Витрати на збут, млн. грн.	191,5	224,7	325,4	33,2	100,8	1,17	1,45
Фінансовий результат від операційної діяльності, млн. грн.	852,4	680,2	995,7	-172,2	315,4	0,80	1,46
Інші фінансові доходи, тис. грн.	752	8 198	13 711	7 446	5 513	10,90	1,67
Інші доходи, тис. грн.	367	55 959	51 826	55 592	-4 133	152,4	0,93
Фінансовий результат до оподаткування млн. грн.	689,8	716,4	1 058,4	26,6	342,0	1,04	1,48
Податок на прибуток, млн. грн.	-126,7	-133,7	-203,3	-7,0	-69,6	1,06	1,52
Чистий фінансовий результат (прибуток/збиток, млн. грн.)	563,2	582,8	855,1	19,6	272,4	1,03	1,47

Примітка: складено автором на основі додатків А, Б та В.

Основне джерело надходження коштів підприємства, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), демонструє стійке зростання. Незначне збільшення на 4% у 2023 році змінилося значним стрибком у 42% у 2024 році. Свідчить про нарощування обсягів продажів, можливо, завдяки розширенню клієнтської бази, виходу на нові ринки або підвищенню конкурентоздатності продукції.

Собівартість реалізованої продукції, яка є ключовим елементом витрат. У 2023 році показала незначне зниження на 1%. Однак у 2024 році спостерігається її суттєве зростання на 43%. Таке збільшення собівартості може бути наслідком зростання цін на ресурси, зміни технологічних процесів або інших виробничих факторів, що потребує подальшого дослідження для оптимізації витрат.

Валовий прибуток, що є різницею між виручкою та собівартістю, також демонструє позитивну динаміку. Зростання на 19% у 2023 році та на 39% у

2024 році свідчить про ефективне управління основними витратами підприємства, незважаючи на значне зростання собівартості в останньому році.

Інші операційні доходи протягом досліджуваного періоду зазнали значного скорочення. Вони зменшились з 431,2 млн. грн. у 2022 році до 112,3 млн. грн. у 2024 році. Причини такого спаду потребують детального аналізу, оскільки ці доходи можуть включати надходження від непрофільних видів діяльності або реалізації необоротних активів [12].

Операційні витрати, зокрема адміністративні витрати та витрати на збут, мали різну динаміку. Адміністративні витрати значно зросли у 2023 році на 58%, що могло бути пов'язано з розширенням управлінського апарату або збільшенням витрат на утримання. Однак у 2024 році спостерігається їхнє зниження на 7%. Витрати на збут стабільно зростали протягом усього періоду, що є закономірним при збільшенні обсягів продажів та може включати витрати на маркетинг, логістику та обслуговування клієнтів.

Фінансовий результат від операційної діяльності спочатку показав зниження у 2023 році на 20%, але у 2024 році відбулося його значне зростання на 46%. Свідчить про те, що, незважаючи на певні коливання в операційних доходах та витратах, основна діяльність підприємства залишається прибутковою, а в 2024 році її ефективність значно зросла.

Ключовим підсумковим показником є чистий фінансовий результат (прибуток), який показує кінцевий прибуток підприємства після сплати всіх податків та обов'язкових платежів.

Протягом досліджуваного періоду чистий прибуток демонструє стабільне зростання, особливо значне у 2024 році на 47%. Яскравим свідченням підвищення ефективності діяльності ** *** ***** та його здатності генерувати значний прибуток.

Фінансовий результат до оподаткування демонструє позитивну динаміку зростання протягом усього періоду, що свідчить про загальне покращення фінансового стану підприємства.

Податок на прибуток відповідно також зростав, відображаючи збільшення оподаткованого прибутку. Відповідно до того, можемо розглянути показники фінансового стану у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники фінансового стану ** *** ***** за 2022–2024 рр.

Показники	Нормативне значення	Роки		
		2022	2023	2024
1	2	3	4	5
1. Аналіз ліквідності підприємства				
1.1. Коефіцієнт покриття	>1	1,94	2,38	2,67
1.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	2,04	2,63	2,30
1.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0 Збільшення	0,69	1,24	0,89
2. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства				
2.1. Коефіцієнт платоспроможності	>0,5	0,59	0,75	0,74
2.2. Коефіцієнт фінансування	<1	0,70	0,43	0,51
2.3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	0,20	0,33	0,29
2.4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0 збільшення	0,30	0,34	0,36
3. Аналіз ділової активності підприємства				
3.1. Коефіцієнт оборотності активів	Збільшення	0,93	0,96	1,23
3.2. Коефіцієнт оборотності основних засобів	Збільшення	3,58	3,78	4,46
3.3. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Збільшення	1,52	1,29	1,48
4. Аналіз рентабельності підприємства				
4.1 Коефіцієнт рентабельності активів	>0 збільшення	13,4	13,8	15,0
4.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0 збільшення	21,84	18,43	21,76
4.3. Коефіцієнт рентабельності продукції	>0 збільшення	14,38	14,29	14,75

Примітка: складено автором на основі додатків А, Б та В.

Аналіз фінансового стану ** *** ***** за 2022–2024 рр. демонструє високий рівень ліквідності, що значно перевищує нормативні значення протягом усього періоду. Підприємство характеризується значною фінансовою стійкістю та незалежністю від позикових коштів, про що свідчать коефіцієнти

платоспроможності та фінансування. Ділова активність підприємства зростає, що відображається у збільшенні коефіцієнтів оборотності активів та основних засобів. Рентабельність підприємства залишається на достатньо високому рівні з позитивною динамікою усієї рентабельності [23].

2.2. Діагностика внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Визначення основних внутрішніх факторів, що потенційно впливають на фінансову стійкість ** **** ***** є ключовим етапом діагностики. Ці фактори є керованими та відображають ефективність внутрішніх процесів, рішень, які прийняті керівництвом підприємства [22]. Для систематизації їх впливу доцільно згрупувати їх за основними функціональними сферами діяльності такі як виробництво, збут, управління та фінанси.

У виробничій сфері до основних внутрішніх факторів належать ефективність використання виробничих потужностей, технологічний рівень виробництва, управління якістю продукції, управління запасами та собівартість виробництва. Ефективність використання виробничих потужностей оцінюється на основі аналізу виробничих звітів та даних про обсяги випуску. Технологічний рівень виробництва аналізується через інвестиції в основні засоби та технологічну документацію. Управління якістю продукції оцінюється за звітами відділу контролю якості та даними про рекламації. Управління запасами досліджується за коефіцієнтами оборотності та даними складського обліку. Собівартість виробництва аналізується за калькуляціями та даними бухгалтерського обліку витрат.

У сфері збуту ключовими внутрішніми факторами є ефективність каналів збуту, цінова політика, управління дебіторською заборгованістю, маркетингова політика та просування, а також якість обслуговування клієнтів. Ефективність

каналів збуту оцінюється за обсягами продажів та витратами на їх утримання. Цінова політика аналізується шляхом порівняння з конкурентами та еластичністю попиту [26]. Управління дебіторською заборгованістю досліджується за коефіцієнтами оборотності та термінами її погашення. Маркетингова політика та просування оцінюються за витратами на маркетинг та їхнім впливом на продажі. Якість обслуговування клієнтів аналізується за відгуками клієнтів та даними про рекламациї.

У сфері управління важливими внутрішніми факторами є організаційна структура управління, кваліфікація та мотивація персоналу, система стратегічного управління, ефективність системи внутрішнього контролю і якість корпоративного управління. Організаційна структура оцінюється за аналізом організаційної схеми та опитуванням персоналу. Кваліфікація та мотивація персоналу досліджуються за кадровою документацією й результатами атестації. Система стратегічного управління аналізується за стратегічними планами та звітами про їх виконання. Ефективність системи внутрішнього контролю оцінюється за внутрішніми положеннями та результатами аудитів. Якість корпоративного управління аналізується за установчими документами та протоколами зборів акціонерів.

У фінансовій сфері основними внутрішніми факторами є структура капіталу, ефективність управління оборотними коштами, фінансова політика, управління фінансовими ризиками та якість фінансової звітності [17]. Структура капіталу аналізується за балансом та умовами кредитних договорів. Ефективність управління оборотними коштами досліджується за коефіцієнтами оборотності та тривалістю операційного циклу. Фінансова політика оцінюється за фінансовою стратегією та дивідендною політикою. Управління фінансовими ризиками аналізується за системою управління ризиками та інструментами хеджування. Якість фінансової звітності оцінюється за її своєчасністю, достовірністю та повнотою. Оцінка поточного стану та динаміки цих внутрішніх факторів вимагає ретельного аналізу фінансової звітності,

внутрішньої документації та проведення інтерв'ю з керівництвом та ключовими співробітниками ** *** *****.

Порівняння фактичних значень факторів з плановими, попередніми періодами та галузевими аналогами дозволяє виявити тенденції, сильні та слабкі сторони підприємства, які безпосередньо впливають на його фінансову стійкість.

Визначення основних зовнішніх факторів, що потенційно впливають на фінансову стійкість ** *** ***** , є дуже важливим, бо підприємство не може безпосередньо контролювати їх, але повинно враховувати у своїй діяльності. Дані фактори формують зовнішнє середовище, де функціонує підприємство та може мати значний вплив на його фінансові результати й здатність підтримувати фінансову стійкість.

Для систематизації їхнього впливу доцільно згрупувати їх за такими сферами, як макроекономічні, галузеві, ринкові, політико-правові, технологічні та соціальні.

Аналіз тенденцій розвитку цих факторів та їхнього потенційного впливу на діяльність ** *** ***** . Саме це дозволить підприємству своєчасно адаптуватися до змін зовнішнього середовища та мінімізувати негативні наслідки. Макроекономічні фактори визначають загальний стан економіки країни або регіону, в якому працює підприємство, та мають системний вплив на всі суб'єкти господарювання. До основних макроекономічних факторів належать темпи зростання ВВП, рівень інфляції, обмінний курс національної валюти, рівень процентних ставок та рівень безробіття та доходи населення.

Галузеві фактори визначають специфіку та умови конкуренції в галузі, до якої належить підприємство, включаючи рівень конкуренції, стадію життєвого циклу галузі, бар'єри входу та виходу з галузі, вплив постачальників та покупців, а також технологічні зміни в галузі.

Ринкові фактори визначають характеристики та динаміку ринків збуту продукції підприємства, такі як обсяг та темпи зростання ринку, сезонність

попиту, зміни в споживчих перевагах, платоспроможність споживачів та діяльність конкурентів.

Політико-правові фактори визначають законодавче та регуляторне середовище, в якому працює підприємство, включаючи податкову політику, регулювання галузі, трудове законодавство, зовнішньоторговельну політику та політичну стабільність.

Технологічні фактори визначають рівень розвитку науки і техніки та швидкість їхнього впровадження у виробництво та бізнес-процеси, такі як темпи технологічного прогресу, автоматизація та роботизація виробництва, розвиток інформаційних технологій та поява нових матеріалів та технологій.

Соціальні фактори відображають зміни у суспільстві, цінностях, демографії та поведінці людей, включаючи демографічні зміни, зміни у цінностях та ставленнях, рівень освіти та кваліфікації населення та культурні особливості.

Аналіз тенденцій розвитку зовнішніх факторів вимагає використання різноманітних джерел інформації, включаючи статистичні дані державних органів, галузеві звіти, аналітичні огляди, прогнози економічного розвитку, законодавчі акти та результати соціологічних досліджень [7].

Оцінка потенційного впливу цих факторів на діяльність підприємства **
*** ***** має враховувати специфіку галузі, розміри підприємства, ринкову позицію та стратегічні цілі. Прогнозування майбутніх змін у зовнішньому середовищі та розробка відповідних заходів адаптації є ключовими для забезпечення фінансової стійкості підприємства в довгостроковій перспективі.

Оцінка впливу визначених внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансову стійкість ** *** ***** є ключовим етапом дослідження, що передбачає застосування комплексу методів фінансового аналізу для кількісної та якісної оцінки сили та напрямку впливу кожного значущого фактора на ключові показники ліквідності, платоспроможності та фінансової незалежності підприємства, а також аналіз взаємозв'язку та взаємодії між внутрішніми та

зовнішніми факторами для розуміння їхнього сукупного впливу. Для оцінки впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на ключові показники фінансової стійкості ** *** ***** буде застосовано коефіцієнтний аналіз, що передбачає розрахунок та порівняння фінансових коефіцієнтів, які характеризують різні аспекти фінансового стану підприємства з їхніми нормативними значеннями, середніми галузевими показниками та динамікою за досліджуваний період (2022-2024 рр.) для виявлення змін у фінансовій стійкості та визначення потенційного впливу внутрішніх й зовнішніх факторів на ці зміни, зокрема показників ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності), показників платоспроможності (коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнт маневреності власного капіталу) та показників фінансової незалежності (коефіцієнт фінансової незалежності).

Також буде застосовано факторний аналіз, що дозволить кількісно визначити вплив окремих внутрішніх та зовнішніх факторів на зміну ключових показників фінансової стійкості за допомогою методу ланцюгових підстановок, методу різниць або інтегрального методу, з визначенням функціональної залежності між ключовими показниками фінансової стійкості та внутрішніми і зовнішніми факторами.

На основі проведеного коефіцієнтного та факторного аналізу буде визначено силу (кількісно або якісно) та напрямок (позитивний або негативний) впливу кожного значущого внутрішнього та зовнішнього фактора на фінансову стійкість ** *** *****. Наприклад, вплив зниження собівартості виробництва, зростання процентних ставок або зниження платоспроможності ключових клієнтів. Важливим аспектом оцінки є аналіз взаємозв'язку та взаємодії між внутрішніми та зовнішніми факторами у контексті їхнього впливу на фінансову стійкість, де внутрішні фактори можуть посилювати або послаблювати вплив зовнішніх факторів, і навпаки, що може бути проаналізовано за допомогою методів системного аналізу, побудови причинно-наслідкових діаграм та

якісного аналізу впливу одних факторів на інші. Розуміння цих взаємозв'язків дозволить розробити більш ефективні стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства з урахуванням як внутрішніх можливостей, так і зовнішніх викликів, а результати проведеної оцінки впливу факторів на фінансову стійкість ** *** ***** стануть основою для розробки практичних рекомендацій щодо її зміцнення.

Для мінімізування негативний вплив зовнішніх факторів та загроз ** *** ***** варто диверсифікувати постачальників та ринки збуту, хеджувати валютні ризики, оптимізувати борговий портфель, розширювати асортимент в економному сегменті, посилювати конкурентні переваги, моніторити законодавство та впроваджувати нові технології.

Використання зовнішніх можливостей необхідно розширювати виробництво при зростанні ВВП, збільшувати експорт при сприятливому курсі, впроваджувати нові галузеві технології та освоювати нові ринкові сегменти. Для мінімізації негативного впливу внутрішніх слабких сторін слід оптимізувати витрати, модернізувати виробництво, покращити управління запасами та дебіторською заборгованістю, стимулювати інновації та оптимізувати організаційну структуру. Для використання внутрішніх сильних сторін необхідно підтримувати високу якість продукції та репутацію бренду, інвестувати в персонал та вдосконалювати систему управління. Саме комплексна реалізація цих заходів сприятиме зміцненню фінансової стійкості підприємства.

2.3. Оцінка ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства та напрями її підвищення

Оцінка системи управління фінансовою стійкістю у діяльності підприємства ** *** ***** є дуже важливим етапом дослідження, яка дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно підприємство використовує свої фінансові важелі для забезпечення стабільного функціонування та розвитку. Даний процес охоплює кілька ключових аспектів, починаючи з глибокого аналізу методів та інструментів, що застосовуються в ** *** ***** для управління фінансовими ресурсами та підтримки стійкості. На цьому етапі дослідження необхідно вивчити внутрішні регламенти, положення, фінансові політики та процедури, які регулюють процеси формування, розподілу та використання фінансових ресурсів на підприємстві. Для аналізу підлягають методи бюджетування, системи фінансового планування та прогнозування, принципи управління грошовими потоками, дебіторською та кредиторською заборгованістю, запасами, а також політика управління капіталом (власним і позиковим).

Важливо визначити, які саме конкретні інструменти фінансового менеджменту використовуються. Можливо застосовується спеціалізоване програмне забезпечення, певні аналітичні моделі або системи внутрішнього контролю. Дослідження також має включати аналіз того, як здійснюється фінансовий контролінг, моніторинг ключових фінансових показників та як часто проводиться оцінка фінансового стану підприємства. Ефективність управління фінансовими ресурсами безпосередньо впливає на здатність підприємства генерувати достатній прибуток, підтримувати оптимальну ліквідність та платоспроможність, які є основами фінансової стійкості.

Наступним кроком є оцінка ефективності прийнятих управлінських рішень у сфері фінансів. Даний етап передбачає ретроспективний аналіз ключових фінансових рішень, прийнятих керівництвом підприємства за досліджуваний період, вплив на фінансовий стан та стійкість підприємства.

Необхідно оцінити результативність інвестиційних рішень (придбання активів, модернізація виробництва), рішень щодо фінансування діяльності (залучення кредитів, випуск цінних паперів, реінвестування прибутку), а також рішень, пов'язаних з операційною діяльністю, що мають фінансові наслідки (ціноутворення, управління витратами, асортиментна політика) [31].

Оцінка ефективності може здійснюватися шляхом порівняння планових та фактичних показників, аналізу динаміки фінансових коефіцієнтів до та після прийняття певного рішення, а також шляхом якісної оцінки відповідності прийнятих рішень стратегічним цілям підприємства у сфері фінансової стійкості. Наприклад, аналіз наслідків залучення значного кредиту, визначити чи призвело це до зростання прибутковості та зміцнення позицій на ринку, чи навпаки, збільшило фінансові ризики та погіршило показники платоспроможності.

Однак, саме на основі всебічного аналізу методів, інструментів та оцінки ефективності прийнятих рішень здійснюється виявлення слабких місць у системі управління фінансовою стійкістю ** *** *****. Може бути відсутність чітко визначеної фінансової стратегії, неефективне фінансове планування та бюджетування, недоліки в системі внутрішнього фінансового контролю, відсутність оперативного моніторингу ключових показників, неоптимальна структура капіталу, високий рівень дебіторської заборгованості, неефективне управління запасами, надмірна залежність від позикових коштів або, навпаки, недостатнє їх використання для розвитку [10, 20].

Виявлення цих слабких місць є ключовим для подальшої розробки обґрунтованих та дієвих рекомендацій, які спрямовані на підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства та забезпечення його стабільного функціонування у довгостроковій перспективі. Кожен виявлений недолік має бути чітко сформульований та підтверджений результатами проведеного аналізу.

Обґрунтування можливостей залучення додаткових джерел фінансування та оптимізації кредитних відносин є критично важливим кроком у підвищенні фінансової стійкості ** *** *****, оскільки забезпечення доступу до необхідних фінансових ресурсів на вигідних умовах напряму впливає на здатність підприємства фінансувати свою поточну діяльність, інвестиційні проєкти та реагувати на виклики зовнішнього середовища. Цей етап включає глибокий аналіз поточної структури джерел фінансування підприємства, оцінку вартості та доступності різних видів капіталу (власного та позикового), а також дослідження потенційних нових каналів залучення коштів, таких як банківські кредити, лізинг, факторинг, можливості емісії цінних паперів, державні програми підтримки чи залучення інвестицій. Паралельно здійснюється оптимізація вже існуючих кредитних відносин, що передбачає аналіз умов чинних кредитних договорів, пошук можливостей для їх реструктуризації, перегляду процентних ставок, термінів погашення чи інших умов, що можуть бути більш сприятливими для підприємства.

Метою є формування такої структури пасивів, яка б забезпечувала достатню фінансову гнучкість, мінімізувала вартість залучення капіталу та не створювала надмірного боргового навантаження, яке може підірвати фінансову стійкість.

Не менш важливим напрямом є розробка рекомендацій щодо мінімізації фінансових ризиків. Фінансова стійкість підприємства нерозривно пов'язана з його здатністю управляти ризиками, які можуть негативно вплинути на його фінансовий стан та результати діяльності [15].

На цьому етапі проводиться ідентифікація ключових фінансових ризиків, притаманних діяльності ** *** ***** (наприклад, кредитний ризик, ризик ліквідності, процентний ризик, валютний ризик, ринковий ризик тощо). Після ідентифікації здійснюється оцінка їх потенційного впливу та ймовірності настання. На основі цього аналізу розробляються конкретні заходи та інструменти для управління цими ризиками. Це можуть бути рекомендації

щодо вдосконалення кредитної політики та роботи з дебіторською заборгованістю такі як:

- зниження кредитного ризику;
- оптимізація управління грошовими потоками та запасами для підвищення ліквідності;
- використання інструментів хеджування для мінімізації валютних або процентних ризиків;
- диверсифікація джерел фінансування та напрямів інвестицій для зменшення залежності від одного джерела чи сегменту ринку;
- створення відповідних резервів.

Ефективне управління фінансовими ризиками дозволяє підприємству уникнути значних фінансових втрат, забезпечити стабільність грошових потоків та зберегти необхідний рівень платоспроможності й фінансової стійкості навіть в умовах несприятливих зовнішніх обставин. Таким чином, залучення фінансування та оптимізація кредитних відносин, поряд із системною роботою з мінімізації фінансових ризиків, формують комплексний підхід до управління фінансовою стійкістю підприємства.

Для розробки конкретних та ефективних рекомендацій щодо мінімізації фінансових ризиків для ** *** ***** першочергово необхідно здійснити глибокий аналіз поточної фінансової діяльності підприємства, детально вивчити специфіку його бізнес-процесів та врахувати галузеві особливості, що дозволить ідентифікувати саме ті ризики, які є найбільш актуальними для підприємства, або ж ті, що можуть спричинити найбільші фінансові втрати у разі їх реалізації. Оскільки доступ до внутрішньої фінансової звітності та детальної операційної інформації щодо діяльності підприємства ** *** ***** частково обмежений, можливо надати лише загальні напрями та типові рекомендації, які безумовно, мають бути адаптовані до реального стану справ та унікальних умов функціонування цього конкретного підприємства [20].

Процес розробки цих рекомендацій мав би розпочинатися з етапу ідентифікації специфічних фінансових ризиків, притаманних діяльності підприємства ** *** *****. Передбачає визначення, які саме фінансові загрози є найбільш значущими з огляду на характер діяльності підприємства чи є воно переважно виробничим, експортно-імпортним, торгівельним чи дистрибуційним. Серед типових ризиків, що можуть бути характерними, виділяють кредитний ризик, пов'язаний із потенційною несплатою дебіторської заборгованості з боку контрагентів, ризик ліквідності, який проявляється у неспроможності підприємства вчасно та в повному обсязі виконати свої короткострокові фінансові зобов'язання, а також різноманітні ринкові ризики. До останніх належать валютний ризик, що є особливо значущим для підприємств, які активно здійснюють експортні або імпортні операції, і виникає через коливання обмінних курсів валют, процентний ризик, пов'язаний із можливою зміною процентних ставок за залученими кредитами та ціновий ризик, що стосується несприятливих змін цін на ключові види сировини, матеріалів або ж на готову продукцію підприємства. Додатково варто враховувати ризик платоспроможності або фінансової стійкості у довгостроковій перспективі, який може виникнути через неоптимальну структуру капіталу або надмірне боргове навантаження, а також ризик втрати прибутку, зумовлений різноманітними операційними та фінансовими факторами, що негативно впливають на рівень рентабельності.

Після ідентифікації ризиків здійснюється їх оцінка, яка передбачає аналіз ймовірності настання кожного ризику та визначення потенційного розміру фінансових втрат, яких може зазнати підприємство у разі його реалізації. Важливим етапом є також аналіз вже існуючої системи управління ризиками на підприємстві, тобто оцінка того, які заходи ** *** ***** вже застосовує для мінімізації виявлених загроз.

На основі проведеного аналізу ризиків та оцінки поточної практики розробляються конкретні рекомендації. Рекомендації для ** *** ***** могли б

охоплювати низку напрямів. Для мінімізації кредитного ризику доцільно вдосконалити процедури оцінки кредитоспроможності як нових, так і вже існуючих клієнтів, розробити та неухильно дотримуватися чіткої кредитної політики з визначенням лімітів кредитування та умов надання відстрочок платежу, а також активно управляти дебіторською заборгованістю, включаючи своєчасний моніторинг термінів оплати та застосування відповідних заходів зі стягнення. Додатково варто розглянути можливість страхування дебіторської заборгованості або використання факторингу для прискорення обігу грошових коштів та передачі ризику спеціалізованій фінансовій установі. Диверсифікація клієнтської бази також є важливим інструментом для зменшення залежності від окремих великих покупців.

З метою мінімізації ризику ліквідності критично важливим є розробка детального плану руху грошових коштів, тобто бюджетування грошових потоків на коротко- та середньострокову перспективу. Необхідно оптимізувати управління оборотним капіталом, включаючи запаси та розрахунки з дебіторами та кредиторами, саме для прискорення грошового циклу підприємства. Важливо підтримувати оптимальний рівень грошових коштів та їх еквівалентів на рахунках підприємства та мати доступ до короткострокових джерел фінансування. Наприклад, відкрита кредитна лінія, яка може слугувати своєрідною «подушкою безпеки» у разі непередбачуваних касових розривів.

Для підприємства з діяльністю, що включає експорт, надзвичайно важливим є мінімізація валютного ризику. Яка може бути досягнутою шляхом використання інструментів хеджування, таких як форвардні контракти, ф'ючерси або опціони для фіксації обмінного курсу за майбутніми валютними операціями. Також варто прагнути до балансування валютної структури активів та пасивів, по можливості прив'язуючи закупівлі та продажі до однієї валюти, або ж включати механізми валютного коригування у контракти з іноземними партнерами [14].

Щодо мінімізації процентного ризику, то тут рекомендації можуть включати аналіз переваг та недоліків кредитів як з фіксованою, так і з плаваючою процентною ставкою та вибір такого портфеля боргових інструментів, який би відповідав стратегії підприємства та його толерантності до ризику. Також можливі переговори з банками щодо фіксації ставки або встановлення обмежень на її зростання.

Також необхідно для забезпечення довгострокової платоспроможності та фінансової стійкості підтримувати оптимальне співвідношення власного й позикового капіталу, орієнтуючись на галузеві стандарти та стратегічні цілі розвитку підприємства. Поступове збільшення частки власного капіталу за рахунок реінвестування прибутку сприятиме зміцненню фінансової незалежності. За необхідності, слід розглядати можливість реструктуризації довгострокових зобов'язань та проводити регулярний моніторинг ключових показників фінансової стійкості.

Розробка ефективних рекомендацій зі зниження фінансових ризиків для ** *** ***** повинна охоплювати комплексний підхід до управління ризиками. Це передбачає не лише розробку та затвердження офіційної внутрішньої політики управління фінансовими ризиками, а й послідовне впровадження надійної системи внутрішнього фінансового контролю та аудиту.

Критично важливим елементом є регулярне стрес-тестування фінансового стану підприємства, що дасть змогу оцінити його стійкість за різних несприятливих сценаріїв та розробити відповідні стратегії реагування.

Крім того, постійне підвищення кваліфікації фінансового персоналу у сфері ідентифікації, оцінки та управління фінансовими ризиками є запорукою своєчасного виявлення потенційних загроз та ефективного реагування на них, забезпечуючи тим самим фінансову стабільність та сталий розвиток підприємства. Узагальнену інформацію про напрями покращення ефективності управління фінансовою стійкістю подано у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Напрями покращення системи управління фінансовою стійкістю

на ** *** *****

Напрямок рекомендацій	Деталізація рекомендацій	Очікуваний результат
1. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами	1. Аналіз та оптимізація методів бюджетування та фінансового планування 2. Управління грошовими потоками, дебіторською та кредиторською заборгованістю 3. Політика управління капіталом:	Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, забезпечення стабільного функціонування та розвитку.
2. Оцінка ефективності управлінських рішень у сфері фінансів	1. Ретроспективний аналіз ключових фінансових рішень 2. Порівняння планових та фактичних показників 3. Якісна оцінка відповідності рішень стратегічним цілям	Виявлення слабких місць у системі управління фінансовою стійкістю, розробка обґрунтованих та дієвих рекомендацій.
3. Обґрунтування можливостей залучення додаткових джерел фінансування та оптимізація кредитних відносин	1. Аналіз поточної структури джерел фінансування 2. Дослідження потенційних нових каналів залучення коштів 3. Оптимізація існуючих кредитних відносин	Забезпечення доступу до необхідних фінансових ресурсів на вигідних умовах, формування оптимальної структури пасивів.
4. Розробка рекомендацій щодо мінімізації фінансових ризиків	1. Ідентифікація ключових фінансових ризиків 2. Оцінка потенційного впливу та ймовірності настання ризиків 3. Розробка конкретних заходів та інструментів управління ризиками 4. Розробка внутрішньої політики управління фінансовими ризиками, впровадження ефективної системи внутрішнього фінансового контролю та аудиту, стрес-тестування, підвищення кваліфікації персоналу.	Мінімізація фінансових втрат, забезпечення стабільності грошових потоків, збереження платоспроможності та фінансової с

Примітка: сформовано автором на основі детального аналізу діяльності підприємства

** *** *****.

Важливо підкреслити, що ефективна реалізація цих рекомендацій вимагає не тільки прийняття відповідних фінансових рішень, але й налагодженої системи внутрішнього контролю, чітких внутрішніх регламентів та процедур, а також постійного моніторингу фінансового стану підприємства та ризиків, з

якими воно стикається. Конкретні заходи мають бути деталізовані та адаптовані після всебічного аналізу фінансової звітності та операційної діяльності підприємства ** *** *****.

Кожна рекомендація, сформульована у даному дослідженні, покликана посилити фінансову стійкість ** *** *****. Однак їхня справжня цінність розкривається лише за умови налагодженої взаємодії усіх ланок управління.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У сучасних умовах розвитку фінансова стійкість підприємства виступає індикатором його надійності та здатності своєчасно виконувати вчасно та у повному обсязі усі зобов'язання перед кредиторами, інвесторами, державою та персоналом, а також мати достатні ресурси для фінансування операційної та інвестиційної діяльності. Саме тому, розгляд економічної сутності поняття «фінансова стійкість» та формування ефективної системи управління нею на підприємстві має формувати інтегральну характеристику здатності підприємства ефективно та безперебійно функціонувати, динамічно розвиватися, зберігаючи при цьому внутрішню фінансову рівновагу та володіючи достатнім обсягом фінансових ресурсів. Саме дана здатність дозволяє не лише своєчасно та в повному обсязі виконувати усі види прийнятих на себе зобов'язань, як короткострокових, так і довгострокових, які є перед широким колом зацікавлених сторін, але й фінансувати необхідні операційні та стратегічні потреби. Крім того, не менш важливим є висвітлення ключового значення фінансової стійкості, що виступає вирішальним фактором для забезпечення стійкої платоспроможності підприємства, підтримки необхідного рівня ліквідності активів, підвищення його інвестиційної привабливості в очах потенційних інвесторів та кредиторів. Таким чином, системний аналіз різноманітних підходів до класифікації фінансової стійкості, що знайшли своє відображення як у вітчизняній, так і в закордонній науковій та практичній літературі відображає актуальність обраної теми дослідження у практичній діяльності сучасного підприємства.

Для будь-якого підприємства розуміння економічної сутності, значення та факторів впливу на фінансову стійкість є фундаментальним для ефективної розробки та функціонування цілісної системи управління нею на підприємстві.

Відповідно, процес управління фінансовою стійкістю визначається як цілеспрямований процес формування на використання фінансових ресурсів підприємства з метою забезпечення його стабільного функціонування, фінансової незалежності та потенціалу для розвитку в довгостроковій перспективі. Крім того, визначаються головні цілі такого управління, серед яких варто відзначити: підтримку оптимальної структури капіталу, забезпечення достатнього рівня ліквідності й платоспроможності, мінімізація фінансових ризиків та максимізація фінансової віддачі на вкладений капітал.

Значне місце на ** *** ***** посідають основні принципи управління фінансовою стійкістю, такі як: системність, комплексність, гнучкість, адаптивність до змін зовнішнього середовища, а також принципи збалансованості та ефективності. Детально аналізуються основні функції фінансового менеджменту, що мають безпосереднє відношення до забезпечення фінансової стійкості, включаючи фінансове планування та прогнозування, фінансовий аналіз, фінансовий контроль та оперативне регулювання фінансових потоків та показників. Окремо висвітлюються ключові напрями управління фінансовою стійкістю, які охоплюють управління структурою власного та позикового капіталу, управління необоротними та оборотними активами, оптимізацію грошових потоків та управління фінансовими ризиками. Ефективне управління цими напрямками дозволяє підприємству не лише підтримувати поточний рівень фінансової стійкості, але й цілеспрямовано працювати над її підвищенням.

Важливими для ефективної роботи підприємства є методичні підходи, що застосовуються для аналізу та об'єктивної оцінки рівня фінансової стійкості підприємства [6]. Зокрема, балансовий метод, який ґрунтується на детальному аналізі структури активів та пасивів балансу підприємства і дозволяє визначити типи фінансової стійкості, виходячи зі співвідношення джерел формування запасів. Широко висвітлюється коефіцієнтний метод, який є одним із найбільш поширених та ефективних інструментів фінансового аналізу. Він передбачає

розрахунок та інтерпретацію системи відносних показників, що характеризують різні аспекти фінансової стійкості підприємства. Також аналізуються інтегральні методики, що дозволяють отримати узагальнену оцінку фінансового стану або ймовірності настання банкрутства на основі агрегування декількох ключових показників, які часто представлені у вигляді багатofакторних моделей. Розглядаються й інші методики, зокрема ті, що ґрунтуються на аналізі грошових потоків підприємства та оцінці запасу фінансової стійкості за допомогою показників операційного і фінансового левериджу.

Крім того, особливу увагу варто приділити детальному опису ключових показників фінансової стійкості, що розраховуються в рамках коефіцієнтного методу. Дослідити їх економічний зміст, надаються формули розрахунку на основі даних фінансової звітності підприємства та пояснюються принципи інтерпретації отриманих значень. До переліку таких показників зазвичай включають коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами, а також низку інших. Важливим аспектом аналізу є розгляд нормативних або рекомендованих значень цих коефіцієнтів, встановлених регуляторними органами чи визначених у наукових джерелах, та аналіз можливих відхилень фактичних значень від цих нормативів.

В рамках оцінки ефективності використання керівництвом підприємства наявних інструментів та методів фінансового менеджменту нами було проаналізовано адекватність та реалістичність процесів фінансового планування на підприємстві.

Оцінка якості інвестиційних та фінансових рішень висвітлює їхній вплив на стійкість підприємства, а також розкриває ефективність функціонування системи внутрішнього контролю та моніторингу ключових фінансових показників. Це дозволяє чітко виявити як сильні сторони, так і слабкі місця

поточної системи управління фінансовою стійкістю ** *** *****. Наприклад, може стати очевидною надмірна залежність підприємства від короткострокових джерел фінансування, що є слабкою стороною в управлінні капіталом, або ж, навпаки, висока ефективність управління дебіторською заборгованістю, що свідчить про сильну сторону.

На основі проведеної нами оцінки ефективності управління та ідентифікації найбільш проблемних зон діяльності підприємства, ми сформулювали загальні напрями, реалізація яких дозволить підвищити рівень фінансової стійкості ** *** *****. Ці стратегічні напрями можуть включати, але не обмежуватися:

- оптимізацією структури капіталу через збалансування співвідношення власного та позикового капіталу;
- збільшення частки власного капіталу або залучення довгострокового позикового фінансування на більш вигідних умовах;
- покращенням управління оборотними активами з метою прискорення їх обіговості та зниження потреби у зовнішньому фінансуванні;
- пошуком та впровадженням шляхів підвищення рентабельності основної (операційної) діяльності;
- розробкою та імплементацією більш ефективної системи управління фінансовими ризиками;
- а також вдосконаленням процесів фінансового планування, аналізу та контролю на підприємстві.

Варто зауважити, що фінансова стійкість є не просто одним із показників фінансового стану, а фундаментальною характеристикою життєздатності підприємства, його здатності адаптуватися до змін. Вона інтегрує в собі результати всіх аспектів господарювання. Методичний інструментарій, що включає балансовий, коефіцієнтний, інтегральні методи та аналіз грошових потоків, надає практичні інструменти для кількісної оцінки рівня фінансової стійкості та діагностики її стану.

Отже, проведене дослідження не тільки констатує поточний стан фінансової стійкості ** *** *****, але й надає керівництву підприємства науково обґрунтований фундамент та конкретні орієнтири для прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на зміцнення його фінансового стану, забезпечення довгострокової платоспроможності та стійкості в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. Financial Management: Theory and Practice. 15th Edition. Cengage Learning, 2016. P. 656.
2. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств: підручник. Київ: КНТЕУ. 2017. 792 с.
3. Гріщенко І.В., Балахонова О.В., Гуменюк Ю.В. Методичні підходи до фінансового аналізу витрат підприємства. *Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка*. 2018. № 2. С. 4–8
4. Довбня С.Б., Разганяєва Т.М. Методичні основи оцінки фінансової стійкості підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища. *Бізнес-навігатор*. 2020. № 3 (59). С. 89–94.
5. Домбровська С. О., Горбаченко М. Д. Фінансова стійкість підприємства: оцінка та шляхи підвищення. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. №3–4. С. 28 –34.
6. Канигін С.М. Великі дані в управлінні фінансами підприємства. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 3 (109). С. 97–104. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-3\(109\)-97-104](https://doi.org/10.26642/ema-2024-3(109)-97-104) (дата звернення: 16.05.2025 р).
7. Копилук О. І., Тимчишин Ю. В., Музичка, О. М. Фінансова стійкість у системі забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2021. № 3. С. 81–87.
8. Кравченко М. О., Леонтовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. №24. С.93 – 98.
9. Лахтіонова Л.А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності: монографія. Київ: КНЕУ. 2011. 880 с.

10. Левицький В.В. Креативний менеджмент в системі стратегічного управління змінами та розвитком конкурентоспроможності підприємства. *Економічний часопис ВНУ імені Лесі Українки*. Луцьк : Вежа–Друк, 2024. № 2 (38) С.84–90. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-02-84-90> (дата звернення: 16.05.2025 р).

11. Левицький В.В. Оцінка та аналізування впливу управління стратегічними змінами на інноваційний розвиток підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-129> (дата звернення: 16.05.2025 р).

12. Левицький В.В. Управління фінансово-інвестиційною стійкістю підприємства на основі формування маркетингового механізму поведінки споживачів. *Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки*. Луцьк : Вежа–Друк, 2018. № 2 (14). С.124–131.

13. Левицький В.В. Формування адаптивно-організаційного механізму управління на засадах ймовірнісних характеристик рух фінансових потоків підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-49> (дата звернення: 16.05.2025 р).

14. Лісничук О.А., Нестерчук Т.А. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 454–462.

15. Лобода О. М., Кириченко Н. В. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства за допомогою економіко-статистичного аналізу. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2023. № 18. С.114–121. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.18.12> (дата звернення: 16.05.2025 р).

16. Макаренко Ю. П., Клименко Д. О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С.45–49. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=5098&i=7> (дата звернення: 16.05.2025 р).

17. Михайлова Є. В., Михайлов С. В. Теоретичні підходи до формування стратегій антикризового управління. *Український економічний часопис*. 2023. № 1. С.38–42. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2023-1-7> (дата звернення: 16.05.2025 р).

18. Мулик Т.О. Аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 95–103.

19. Новіченко Л. С., Свирида О. А. Фінансова безпека підприємства як основа фінансової безпеки держави. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 4 (04). С. 27–31. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.4-5> (дата звернення: 16.05.2025 р).

20. Офіційна сторінка ** *** *****. URL: ***** (дата звернення: 16.05.2025 р).

21. Пешков А. М., Лега О. В. Аналіз фінансової стійкості вітчизняних підприємств в умовах невизначеності. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 1 (10). С.151–158. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.10-27> (дата звернення: 16.05.2025 р).

22. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ. 2005. 662 с.

23. Сак Т.В., Шепелюк Н.П. Діагностика фінансової стійкості підприємства: методологія та практика застосування. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2023. № 4 (26). URL:<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/25264> (дата звернення: 16.05.2025 р).

24. Семенова К. Д. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 5–6. С. 77–82.

25. Філіппов В.Ю., Перевозна М.О., Понтус К.М. Заходи підвищення ефективності системи управління ризиками на підприємстві в умовах

нестабільності. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2023. № 26. С. 82–91.

26. Халатур С. М. Кравченко М. В., Матвієнко А. О. Управління ризиками в проєктах для удосконалення ліквідності, економічної безпеки та платоспроможності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 2. С. 23–29.

27. Хома І.Б., Панчак М.І. Шляхи вирішення проблем щодо ліквідності та платоспроможності малих вітчизняних підприємств. *Економічний простір*. 2023. № 184. С.148–152.

28. Черен І.М. Впровадження інноваційних підходів до управління системою фінансовою стійкості підприємства. *Науковий вимір осмислення та пошуку оптимальних моделей розвитку України: маркетинговий, економічний, фінансовий, управлінський та правовий аспекти* : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 19 березня 2025 р. Київ: Академія праці, соціальних відносин та туризму. За заг. ред.: Н.В. Писаренко, В.Б. Сухомлин. Київ. 2025. С. 224 – 226.

29. Швед В. В., Омельченко О. В., Мартинюк В. С. Концептуальні та методологічні підходи до визначення стійкості фінансового стану підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2024. № 1. 29 с. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.1.2> (дата звернення: 16.05.2025 р).

30. Шульга О. А. Напрями удосконалення організації фінансового планування діяльності підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2023. № 26. С.58–62. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/26.9> (дата звернення: 16.05.2025 р).

31. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Економіка і управління*. 2018. № 29 (3). С. 173–180.

ДОДАТКИ